

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เมื่อมองสังคมโลกในปัจจุบัน และโลกอนาคตซึ่งเป็นโลกแห่งความรู้ และสารสนเทศ ที่มีอยู่อย่างมากมาย มีการแข่งขันแย่งชิงความเป็นหนึ่งกันมากขึ้น คุณภาพของคนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการเตรียมประเทศเพื่อการแข่งขัน และเพื่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน สำหรับในประเทศไทย การที่จะพัฒนาสังคมไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง สามารถแข่งขันกับ นานาประเทศได้อย่างมีศักดิ์ศรี บนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย การพัฒนาคุณภาพคนจึงสำคัญที่สุด ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา เรามุ่งเน้นที่จะพัฒนาเฉพาะแต่ทางด้านเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี แต่ขาด การพัฒนาคน ความล้มเหลวจากการทำงานของคนในหลาย ๆ เรื่อง สืบเนื่องจากการไม่รู้ระบบ ขาดความรู้เฉพาะสาขา และด้อยศักยภาพในการทำงาน จึงส่งผลมาจนถึงปัจจุบัน ก่อให้เกิด ความสูญเสียเปล่าจากการลงทุน อันเป็นบทเรียนที่แสนสาหัสให้คนไทยต้องตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว

จากสภาพสังคมไทยดังกล่าว รัฐบาลและหน่วยงานทางการศึกษา ตลอดจนหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องพยายามหาแนวทางร่วมมือกันที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรม สามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการที่จะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ดังกล่าวได้นั้นจะต้องพัฒนาการศึกษา เพราะการศึกษาคือบทรสที่บ่งบอกถึง ศักยภาพของคน และยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด ประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมได้ ดังที่ พระธรรมปิฎก (ปอ. ปยุตฺโต.) (2539 : 36) ได้กล่าวไว้ว่า "การศึกษาไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการ พัฒนาเท่านั้นแต่เป็นตัวการพัฒนาเลยทีเดียว" ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนา ทุก ๆ ด้าน

ในการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมา แม้ว่ารัฐบาลจะให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านสื่อ นวัตกรรมต่าง ๆ และจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูผู้สอน ให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ก็ตามแต่ก็ยังมีปัญหาอยู่เสมอ จากการประเมินความสามารถทางการศึกษาของคนไทย พบว่า ตกต่ำ ถึงอันดับที่ 37 จาก 47 ประเทศซึ่งต่ำกว่าอีกหลายประเทศในเอเชีย (วันชัย วัฒนศัพท์. 2541 : 9-11) และจากการเสวนาเรื่อง "ความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ พ.ศ. 2541" ที่จัดขึ้นโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) พบว่า ในระหว่างปี 2539 - 2541 ศักยภาพ ทางการศึกษาของไทยมีปัญหามากที่สุด ดังจะเห็นได้จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของกรมวิชาการปี 2540 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในวิชาต่าง ๆ ส่วนใหญ่

ต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 30 (อมเรศ ศิลาอ่อน. 2544 : 5) สิ่งที่ยังบ่งบอกถึงความล้มเหลวในการจัดการศึกษา คือ ความขาดงาน ความมั่งงาย ความเอารัดเอาเปรียบ ความไม่รู้ทางออก หรือแม้แต่การทุจริตที่ยังมีอยู่ทุกหนแห่ง ดังนั้นการที่จะลบภาพลักษณ์เหล่านี้ได้ ก็คือ การพัฒนาคุณภาพของคนไทย โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

ปัญหาการจัดการศึกษาระบบโรงเรียนในอดีต ที่สร้างความล้มเหลวในการพัฒนาคนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สรุปไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543ก : 2-3)

1. คนทุกวัยตั้งแต่เกิดจนจบมหาวิทยาลัย เรียนแต่เนื้อหาวิชา รู้แต่หนังสือ ถูกล้อมกรอบด้วยตารางสอนและห้องเรียน การพัฒนาคนจึงไม่เอื้อให้มีคุณสมบัติ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งทำงาน ชาลัญชีวิต
2. วิธีการเรียนการสอนไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิด วิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะช่างสงสัย และใฝ่หาคำตอบ ยังเน้นการสอนหนังสือมากกว่าการสอนคน ขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย
3. ครูยังเป็นผู้มีอำนาจในชั้นเรียน ครูยังคงยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้รู้มากที่สุด ถูกที่สุด และมีอำนาจมากที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีหน้าที่รับและปรับตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้ และวิธีการของครู สถานศึกษาจึงไม่เป็น "โรงเรียน" เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่เป็น "โรงสอน"
4. กระบวนการเรียนรู้เป็นความทุกข์ อับเฉา น่าเบื่อหน่าย ทั้งพ่อแม่ ครู นักเรียน บิดหลักสูตรเป็นเกณฑ์ เนื้อหาสาระทั้งหมด การสอบและคะแนนสอบ เป็นสิ่งพิพากษาความสำเร็จ ทุกคนจึงเครียด ขาดความสุขในการศึกษา
5. โรงเรียนไม่สร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นอาณาเขตที่ขาดความสัมพันธ์กับชีวิตชุมชน ห่างไกลธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่ปลูกเจ้าบรรยากาศทางปัญญา ครอบครัวและชุมชน ไม่มีโอกาสร่วมคิดร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้
6. กระบวนการเรียนการสอนยังเป็นพฤติกรรมจำเจและพฤติกรรมถ่ายทอด สดส่วน การฝึกปฏิบัติ การฝึกคิด และการอบรมบ่มนิสัย ยังมีน้อยกว่าการท่องบ่นเนื้อหา ผู้เรียนเคยชินต่อการทำตาม เชื่อฟัง นิ่งนิ่ง จึงขาดความคล่องในการคิดแบบวิทยาศาสตร์ ไม่ได้รับการปลูกฝังความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของชาติ

จากสภาพดังกล่าว สอดคล้องกับความเห็นของ บวรชัย ศิริมหาสาคร (กุลวดี ไพจิตร. 2544 : 2) ว่า เมื่อมองถึงการศึกษาของไทยในอดีตยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก เพราะเป็นการศึกษาที่สอนให้จำมากกว่าสอนให้ทำ สอนให้เชื่อมากกว่าสอนให้แย้ง สอนเนื้อหาวิชามากกว่ากระบวนการแสวงหาความรู้ สอนแบบตามใจครูมากกว่าสอนตามความสนใจของนักเรียน วิธีการดังกล่าวขัดกับธรรมชาติการเรียนรู้ในตัวเองอย่างตรงกันข้าม การศึกษาแบบนี้ มิใช่การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพราะมิได้ดึงเอาศักยภาพของผู้เรียนออกมาใช้แค่เป็นการกดทับหรือปิดกั้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างสิ้นเชิง จนมีนักวิชาการหลายคนวิพากษ์วิจารณ์ว่า "การศึกษาทุกวันนี้ถือจะไม่ใช่เครื่องมือในการพัฒนาแล้ว" ยังกลายเป็นเครื่องมือในการทำลายอัจฉริยภาพที่มีอยู่ในตัวเด็ก และทำลายพุทธิปัญญาของมนุษย์อย่างน่าเศร้าใจ"

จากสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของสังคมไทย ในปี พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการจึงมีการปฏิรูปการศึกษาขึ้น ดังนั้นในการปฏิรูปการศึกษา จึงเป็นการให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน โดยได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542ข : 5) โดยในหลักการจัดการศึกษานั้นต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามมาตรา 22 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542ข : 14) ซึ่งได้กำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ไว้ในมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542ข : 15)

1. การจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย

เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาที่กล่าวมานี้ หน่วยงานทางการศึกษาทุกหน่วยงานได้นำ มาเป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น และ สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้กำหนดในแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) (กรมสามัญศึกษา. 2545 : 64-65) ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ โดยเน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณลักษณะด้านอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการศึกษาของชาติ ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษา ให้คนมีคุณภาพสูงสุด ทำให้เกิดการพัฒนาให้เป็นที่พึงปรารถนา คือ เป็นคนดี คนเก่ง และ มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543ก : 1)

จากหลักการและนโยบายที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าจะต้องมีผู้นำแนวทางต่าง ๆ ไป ปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลตามหลักการที่กล่าวไว้ ซึ่งผู้นำแนวทางที่สำคัญที่สุดคือ “ครู” เพราะครู เป็นตัวจักรสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา อันนำไปสู่การพัฒนากำลังคนและพัฒนาประเทศ ให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องอาศัยครูที่ดีมีคุณภาพ (สมใจ นิธินันท์. 2540 : 6) ซึ่งสอดคล้องกับ ความคิดเห็นของ สิปปขนนท์ เกตุทัต และคณะ (2538 : 33) ที่กล่าวว่า “ครูเป็นปัจจัยหลักของ ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพทุกด้านของการศึกษา เพราะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนและ พัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ประการหนึ่งว่า ในการจัด กระบวนการเรียนรู้ให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ เอื้อต่อการเรียน ผู้สอนและผู้เรียนอาจต้องเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน จากแหล่งทรัพยากร การเรียนรู้ ต่าง ๆ ครูจึงถูกคาดหวังให้เปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนหนังสือมาเป็นครูผู้สอนวิธีการเรียนรู้ และ ทักษะในการแสวงหาความรู้ การที่จะกระทำตามบทบาทนี้ จึงต้องปฏิรูปมโนทัศน์ในเรื่องวิธีการ เรียนรู้ของตนเองก่อน

ดังนั้นบทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวทางพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ คือมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบ ความสามารถและความถนัดของตนเอง ดังที่ ชวน หลีกภัย (กุลวดี ไพจิตร. 2544 : 3) กล่าวไว้ว่า แม้ว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศจะก้าวหน้าเพียงใด สิ่งเหล่านี้ก็ไม่สามารถมาทดแทนครูได้

อย่างสมบูรณ์ ครูยังมีบทบาทสำคัญและทวีความสำคัญมากขึ้น ในฐานะผู้เตรียมเยาวชนที่จะเป็นอนาคตของชาติ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ครูพึงตระหนักก็คือ การเรียน การสอน ในอนาคตบทบาทของครูต้องเปลี่ยนไปตามความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสมด้วย ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้ ไปเป็นผู้ร่วมวางแผน ชี้แนะแนวทางการกระตุ้นส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสประสบการณ์จากการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจและรู้ลึกภาคภูมิใจในศักยภาพของตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ). (2543ก : 10-11) ประเมินความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการสอนของครูที่สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และมีพฤติกรรมการสอนที่ชี้ให้ผู้เรียนสำคัญที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับครูแห่งชาติและครูต้นแบบ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในด้านการสอนแบบชี้ให้ผู้เรียนสำคัญที่สุด เท่ากับร้อยละ 22.3 และร้อยละ 7.9 สอดคล้องกับธนาคารกสิกรไทย (2539 : 27-28) ทิศนา แคมมณี (2542 : 3) ชำรง บัวศรี (2543 : 17) สุมณฑา พรหมบุญ (2543 : 13) วิมล จิโรจน์พันธุ์ (2543 : 35) และรุ่ง แก้วแดง (2541 : 90) ระบุว่าครูส่วนใหญ่ยังสอนโดยวิธีบรรยาย เน้นการท่องจำเนื้อหาแทนการคิดวิเคราะห์ และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การวัดผลและประเมินผลยังเน้นการวัดความรู้ ความจำ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยชี้ครูเป็นสำคัญไม่ชี้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มีปัญหามากมาย สอดคล้องกับ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541 : 83-85) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนโดยชี้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำสำเร็จได้โดยง่าย หรือในช่วงระยะเวลาอันสั้น การนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติในระดับห้องเรียน ถึงแม้โรงเรียนจะได้เข้ามามีบทบาทในการเตรียมการเพื่อสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดีแล้วก็ตาม ก็มักจะมีปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนเสมอ ซึ่งบุคลากรของโรงเรียนทั้งในส่วนของผู้บริหารฝ่ายต่าง ๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนที่ปฏิบัติโดยตรง ไม่ตระหนักและรู้เท่าทันปัญหา แล้วพยายามหาทางป้องกันแก้ไขอย่างทันการแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดความท้อแท้ เหนื่อยหน่ายและหมดกำลังใจในที่สุด ซึ่งปัญหาที่เกิดจากครูผู้สอนนั้น มีดังนี้

1. ครูเคยชินกับวิธีสอนแบบเดิม ครูส่วนมากจะคุ้นเคยกับวิธีการสอนที่ตนเอง เคยเรียนตั้งแต่สมัยเป็นผู้เรียน ซึ่งมักเป็นการเรียนที่มีครูคอยบรรยายให้เนื้อหาข้อความรู้ วิธีการนี้เป็นสิ่งที่ครูซึมซับรับสู่ตนเองเป็นระยะเวลาที่ยาวนานจนเกิดความฝังใจ ยากที่จะปรับเปลี่ยนหรือแก้ไข

2. ครูรู้สึกว่าการลดบทบาทและหมดอำนาจในห้องเรียน การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญจะเป็นการให้บทบาทหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมแก่ผู้เรียน และสนับสนุนให้เขาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ดูแลให้คำแนะนำอยู่ห่าง ๆ ซึ่งสิ่งนี้ทำให้ครูหลายคนรู้สึกว่าการหมดความสำคัญในห้องเรียน

3. ครูไม่มั่นใจในเทคนิค ทักษะ และวิธีการสอนของตนว่ายึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพียงใด เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแนวนี้ เน้นให้ผู้เรียนค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มด้วยกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ครูจึงต้องออกแบบกิจกรรมที่ใช้เทคนิควิธีการสอนที่เอื้อต่อการสนับสนุนให้ผู้เรียนกระทำบทบาทดังกล่าว ครูหลายคนคิดว่าเป็นงานที่ยากและต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่ลึกซึ้ง ทำให้หมกมุ่นกังวลและบางคนแก้ปัญหาโดยการใช้วิธีการซ้ำ ๆ เช่น แบ่งกลุ่มผู้เรียนให้ระดมพลังสมองหาข้อสรุปตามประเด็นที่ครูกำหนดในแทบทุกจุดประสงค์ ทุกเนื้อหา ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเข้าใจว่าการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การสอนด้วยวิธีการแบ่งกลุ่มผู้เรียน ซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะการแบ่งกลุ่มทำงานเป็นเพียงวิธีหนึ่งที่น่ามาใช้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ปฏิบัติงานร่วมกัน แต่เทคนิควิธีการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญมีมากมายหลายวิธีที่ไม่ยุ่งยาก และครูสามารถนำมาใช้ได้ผล

4. ครูไม่เคยชินกับการทำงานเป็นทีมหรือรับการนิเทศ ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทำงานร่วมกัน คอยดูแลให้ข้อเสนอแนะรวมถึงการนิเทศติดตามการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงแก้ไขที่ทันการณ์ ครูส่วนมากไม่เคยชินกับการปรึกษาหารืออย่างจริงจังในการจัดการเรียนการสอน หรือการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติ

5. ครูส่วนมากเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนเรียนได้ช้า ได้เนื้อหาน้อยอาจทำให้เรียนไม่จบหลักสูตรได้ทันเวลา เนื่องจากการเรียนเน้นการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเอง สรุปข้อความรู้เองอาจทำให้เสียเวลากับส่วนนี้มากเกินไป

6. ครูส่วนมากมองว่า การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเห็นผลช้าไม่ทันใจ เนื่องจากการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการทำงาน การคิดการแสดงออก การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เห็นผลในเชิงความรู้ ความเข้าใจ หรือเนื้อหาไม่ชัดเจน

7. ครูส่วนมากรู้สึกว่าการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นไม่เหมาะสมที่จะใช้กับกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับสติปัญญาหรือผลการเรียนต่ำ เพราะเป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติเอง การให้ผู้เรียนที่ครูรู้สึกว่าเรียนอ่อนปฏิบัติจะทำให้เกิดความล่าช้า ความไม่มั่นใจและเสียเวลา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาครู เพราะครูเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้ และครูเองก็ต้องมีการพัฒนาให้มีมาตรฐานตามมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2543 : 81) ที่กล่าวว่า ครูต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูต้องมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ ทิศวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามในการที่จะพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถต่างๆ เพื่อให้สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานที่แท้จริงของครู

บทบาทในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนนั้นมี นักวิชาการได้กล่าวไว้ เช่น กรมสามัญศึกษา (2543 : 57-58) กล่าวว่า ครูผู้สอนมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐาน การวางแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล ส่วน รุ่ง แก้วแดง (2541 : 141-145) กล่าวว่า ครูผู้สอนมีบทบาทในการศึกษารวบรวมข้อมูลผู้เรียน วิเคราะห์เพื่อค้นหาศักยภาพของผู้เรียน ร่วมกับผู้เรียนในการสร้างวิสัยทัศน์ วางแผนการเรียน แนะนำช่วยเหลือเรื่อง การเรียน สรรหาและสนับสนุนสื่ออุปกรณ์ ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง เสริมพลังและสร้างกำลังใจ ร่วมการประเมินและเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ อรุณี สถิตย์ภาติกุล (2542 : 37-38) กล่าวว่า ครูผู้สอนมีบทบาทในการเป็นผู้จัดการ ผู้อำนวยการความสะอาด ผู้ให้ความช่วยเหลือ ผู้ให้คำแนะนำ ผู้กำกับดูแล ผู้เรียนและผู้วัดและประเมินผล

จากบทบาทของครูผู้สอนดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าครูผู้สอนนั้นมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่หลากหลาย และแตกต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่ก็จะมีบทบาทที่เหมือน ๆ กันอยู่ คือ บทบาทในการเตรียมการ การดำเนินการ และการประเมินผล สอดคล้องกับ อารมณ์ ใจเที่ยง (2540 : 76-77) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนจะมีบทบาทที่แตกต่างกันไปตามเทคนิคและวิธีการสอนที่ใช้ เช่น บทบาทของครูที่สอนโดยวิธีสอนแบบสาธิต ย่อมแตกต่างจากบทบาทของครูที่สอนโดยวิธีสอนแบบทดลอง แต่โดยทั่วไปแล้วไม่ว่าจะใช้วิธีสอนแบบใดก็ตาม ครูผู้สอนก็จะมีบทบาทหลักเหมือนกันคือ บทบาทในการนำเข้าสู่บทเรียน บทบาทการปฏิบัติกิจกรรม(ชั้นสอน) และบทบาทในการสรุปและวัดผล จากบทบาทที่กล่าวทั้ง 3 ชั้น ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนมานาน จึงพิจารณาถึงความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอน อีกทั้งยังมีนักวิชาการได้ทำการวิจัยที่พบความขัดแย้งกันในบทบาทของครูผู้สอน ดังนี้

สุพจน์ เต็มเข้ม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่สอน

หมวดวิชาต่างกัน มีสมรรถภาพด้านการสอนของครูโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นว่าขัดแย้งกับสภาพความเป็นจริงของครู ที่มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนในแต่ละวิชาที่มีบทบาทในการเป็นผู้จัดการเรียนรู้ เป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ แนะนำผู้เรียน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน และเป็นตัวกลางของการมีมนุษยสัมพันธ์ จึงน่าที่จะมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่ไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร หุ่นโพธิ์ (2538 : 106) ที่พบว่าผู้สอนในแต่ละวิชา มีบทบาทที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน

จากผลการวิจัยและประเมินผลคุณภาพการศึกษา พบว่าเยาวชนไทยส่วนมากมีความรู้ ความคิด สติปัญญา ความสามารถ ตลอดจนพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีคุณธรรม จริยธรรม ยังไม่เป็นไปตามที่พึงประสงค์ และยังพบว่า เยาวชนไทยตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีผลการเรียนรู้ด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่สำคัญมากต่อการดำรงชีวิตอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งจะต้องได้รับการปรับปรุง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543ข : 27-28, 39) ปัญหาและสาเหตุที่สำคัญคือ กระบวนการเรียนการสอนของครู และกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนยังไม่เอื้ออำนวยให้พัฒนาคนไปสู่เป้าหมาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้กำหนดไว้ (กรมวิชาการ. 2539 : 130-133)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพิจารณาถึงความสำคัญ ในการศึกษามบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง โดยเน้นที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ (กรมวิชาการ. 2544ก : 5) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ตลอดจนเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูผู้สอน ในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง ที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก

3. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง

4. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของครูผู้สอน ในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง ที่สอนในกลุ่มสาระ การเรียนรู้หลัก

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ของ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง ที่สามารถนำไปเป็นประโยชน์ ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ของ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางใน การพัฒนาครูผู้สอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ได้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะ นำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ประกอบด้วย ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง จำนวน 304 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง จำนวน 171 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เกรจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุทธิพงษ์ กัวยรรณ. 2543 : 75)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ประกอบด้วย
 - 1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

1.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2. ตัวอย่าง ได้แก่ บทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และ ปัญหาเกี่ยวกับบทบาท ในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ ทักษะ เจตคติด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. บทบาทของครูผู้สอน หมายถึง พฤติกรรมหรือการปฏิบัติงานของข้าราชการที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ที่จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นตอนการเตรียมการ หมายถึง พฤติกรรมหรือการปฏิบัติงานของครูผู้สอน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะทำการสอน ประกอบด้วย

2.1.1 การเตรียมตนเอง หมายถึง การที่ครูจะต้องเตรียมตนเองให้มีความพร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ โดยการศึกษาค้นคว้าสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนการสอน ศึกษาหลักสูตรสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ศึกษาคำอธิบายรายวิชา และผลการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาสาระที่ตนเองรับผิดชอบในการสอน ศึกษาเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งครูจะต้องมีภาระหนักในการเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้ามาก ๆ ในหัวข้อเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบรวมทั้งข้อมูลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล หมายถึง การที่ครูต้องเตรียมแหล่งข้อมูล ความรู้แก่ผู้เรียน โดยครูต้องทำการสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อแนะนำผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และเลือกแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ซึ่งครูสามารถสำรวจและจัดทำบัญชีรายชื่อหนังสือ อุปกรณ์ หรือสื่อต่าง ๆ ไว้สำหรับผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียน หรือค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.1.3 การเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและผู้เรียน โดยครูต้องวิเคราะห์ผลการเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหา วางแผนการจัดกิจกรรมการสอนโดยคำนึงถึงศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน เตรียมกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกตามความถนัด ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบครบถ้วนและความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ หมายถึง การที่ครูเป็นผู้วางแผนใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและกิจกรรม เตรียมสื่อการสอนให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เตรียมสื่อการสอนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเตรียมสื่อการสอนเพื่อเน้นให้ผู้เรียนฝึกคิดการแก้ปัญหา โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.1.5 การเตรียมการวัด และประเมินผล หมายถึง การวางแผนตรวจสอบว่า ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ โดยครูผู้สอนต้องกำหนดวิธีการและเครื่องมือวัด และประเมินผลให้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และจัดเตรียมเครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมถึงการกำหนดเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2 ขั้นตอนการดำเนินการ หมายถึง พฤติกรรมหรือการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในขณะที่ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา หมายถึง การที่ครูผู้สอนคอยให้คำปรึกษา เมื่อผู้เรียนต้องการคำแนะนำ ให้คำชี้แนะเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ ให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนมีปัญหา และสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและหาแนวทางการแก้ไข โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง หมายถึง การที่ครูผู้สอนคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม มีมือปฏิบัติด้วยตนเอง สนับสนุนและจูงใจให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ และมีการเสริมแรงให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบและแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2.3 การเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม หมายถึง การที่ครูผู้สอนเข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มผู้เรียน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและให้เวลาในการคิดอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน เรียนร่วมกันรู้ร่วมกัน โดยการใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทุกคน ใช้คำถามช่วย ท้าทายให้ผู้เรียนคิดและจินตนาการสร้างความรู้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรม

โดยเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความหมายต่อการนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกสังเกต คิดอย่างรอบคอบ ปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อสรุปเป็นองค์ความรู้แก่คนด้วยตนเองและจัดกิจกรรมให้กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ หมายถึง การที่ครูผู้สอนคอยตรวจสอบการทำงานตามกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อให้มีความถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ก่อนให้ผู้เรียนสรุปเป็นข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2.5 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตร หมายถึง การที่ครูผู้สอนคอยสนับสนุนเสริมแรงและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

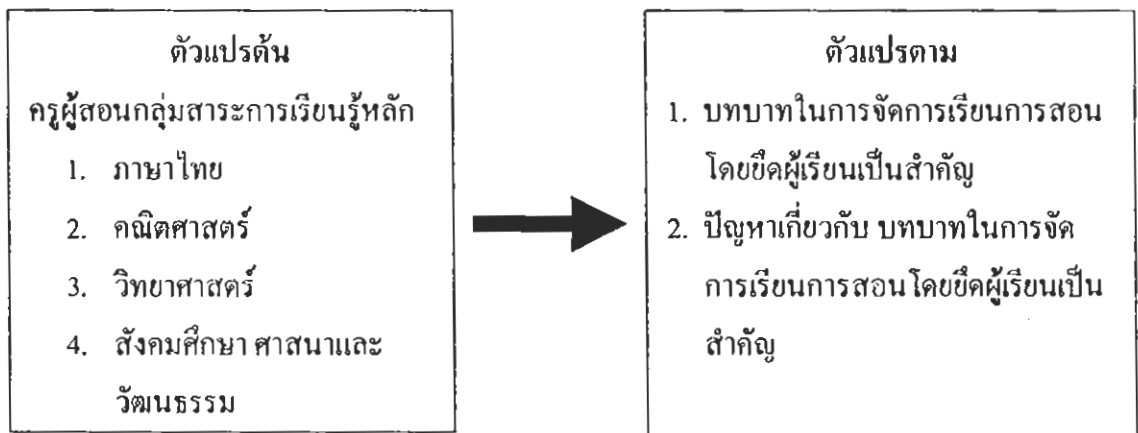
2.3 ขั้นตอนการประเมินผล หมายถึง พฤติกรรมหรือการปฏิบัติของครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อตรวจสอบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยครูผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์และเกณฑ์ในการประเมิน โดยประเมินความสามารถของผู้เรียนในด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ ประเมินผลโดยเน้นคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น วัดและประเมินผลโดยเน้นสิ่งที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ โดยการสังเกตและประเมินผลการพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานและการปฏิบัติจริงของผู้เรียน ใช้การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งในการวัดและประเมินผลนี้นอกจากครูผู้สอนจะเป็นผู้วัดและประเมินผลเองแล้ว ดำเนินการให้ผู้เรียนและสมาชิกในกลุ่มร่วมประเมินตนเองและกลุ่มด้วย มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบ มีการนำผลของการประเมินไปใช้ในการพัฒนาและ ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และในด้านอื่น ๆ และมีการเก็บหลักฐานและผลงานของผู้เรียนไว้อย่างเป็นระบบพร้อมที่จะให้ทำการตรวจสอบ โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ ประกอบด้วย บุคคลที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา บทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง ปีการศึกษา 2545 ในการกำหนดกรอบที่จะใช้ในการศึกษา ตัวแปรต้นได้จากการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกรมวิชาการ ส่วนตัวแปรตาม ได้จากการศึกษาเอกสารของ วัฒนาพร กระจับทุกข์ (2541 : 12-14) ที่เกี่ยวกับบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามบทบาทของครูผู้สอนจำนวน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการดำเนินการ และขั้นตอนการประเมินผล ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง แยกต่างกัน
2. ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีปัญหาเกี่ยวกับบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง แยกต่างกัน